

Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Pohjois- Karjalan hyvinvointialueella 2024

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Johannes Ketola

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella 2024

30.6.2025

Painos

Johannes Ketola

Aluehallintovirastojen julkaisuja 313/2025

ISSN-2343-3132

ISBN-978-952-5885-62-0

Mikkeli

2025

Tekijät Johannes Ketola		Julkaisuaika 30.6.2025	
Julkaisunnimi Pelastustoimen palvelut Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella 2024			
Tiivistelmä Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Turvallisuusviestinnällä on tavoitettu valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus väestöstä. Lisäksi osallistuneista henkilöistä valtakunnallista keskiarvoa suurempi osa on tavoitettu vaikuttavuudeltaan merkittävämmäksi arvioiduilla toteutustavoilla. Tarkempia palontutkintoja tehtiin vähemmän kuin koko maassa keskimäärin, tarkemman palontutkinnan resursseissa on vajautta. Palotarkastusten suunniteltu määrä oli pienempi kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Suunnitelluista palotarkastuksista saatiin tehtyä lähes kaikki. Kehitystarpeena on valvontatyöhön käytettävissä olevan henkilöresurssin lisääminen. Ongelmaruutujen määrä on saatu pelastuslaitoksen toimenpitein laskemaan puoleen, mutta ongelmaruutuja on edelleen kolme kappaletta. Ensimmäisen yksikön ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat nopeutuneet, mutta pelastusryhmää edellyttävä pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on pidentynyt. Pelastusryhmän ja varsinkin pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat valtakunnallisesti verrattuna hyvin pitkiä. Pienemillä pelastusasemilla savusukellus- ja pintapelastuskyky vaihtelee henkilöstön kelpoisuuksien mukaan, useilla alueilla kykyä ei ole. Pelastuslaitos on uudistanut sammuttamisen tekniikkaa ja taktiikkaa siten, että se ei nojaa yksinomaan savusukelluskykyyn. Pintapelastamista täydentävien menetelmien käyttöönotossa on kehittämistarvetta. Sivutoimisen henkilöstön määrässä ja hälytysaktiivisuudessa on kehittämistarpeita. Säiliöautoissa sekä alus- ja venekalustossa on merkittävää korjausvelkaa. Väestöhälytínjärjestelmän pitäminen nykyisellä tasolla edellyttää jatkuvaa ylläpitoa ja investointeja. Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatiminen ja päivittäminen ovat toteutuneet pääasiassa hyvin. Suunnittelutyöhön käytettävä henkilöstöresurssi on kuitenkin puutteellinen. Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2030 esitetyt investoinnit ovat hyvin perusteltuja ja välttämättömiä palvelun laadun, saatavuuden ja kustannusvaikuttavuuden ylläpitämiseksi.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) xxxx-xxxx	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5885-62-0
Kokonaissivumäärä 49		Kieli Suomi	
Julkaisija Itä-Suomen aluehallintovirasto			

Sammanställd av Johannes Ketola		Utgivningsdatum 30.6.2025	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Norra Karelens välfärdsområde 2024			
Referat Enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) utarbetar regionförvaltningsverket årligen en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet på riksnivå och enligt välfärdsområde. Expertbedömningarna ger regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster. Genom säkerhetskommunikationen nådde man ut till en större andel av befolkningen än det riksomfattande genomsnittet. Av de deltagande personerna har dessutom en större del än det riksomfattande genomsnittet nåtts med metoder som bedöms ha större genomslagskraft. Det gjordes färre noggrannare brandutredningar än i hela landet i genomsnitt, det finns brister i resurserna för noggrannare brandutredningar. Det planerade antalet brandsyner var mindre än genomsnittet på riksnivå. Nästan alla planerade brandsyner kunde genomföras. Ett utvecklingsbehov är att öka personalresurserna för tillsynsarbetet. Tack vare åtgärder som räddningsverket vidtagit har antalet problemrutor minskat med hälften, men det finns fortfarande tre problemrutor. Den första enhetens och räddningsplutonens aktionsberedskapstider har förkortats, men aktionsberedskapstiden för räddningsverksamhet som kräver en räddningsgrupp har förlängts. Räddningsgruppens och framför allt räddningsplutonens aktionsberedskapstider är mycket långa jämfört med tiderna på riksnivå. På mindre räddningsstationer varierar rökdyknings- och ytbärgningskapaciteten enligt personalens behörighet, i många områden saknas kapacitet. Räddningsverket har förnyat tekniken och taktiken för släckning så att det inte enbart stöder sig på rökdykningskapaciteten. Det finns ett utvecklingsbehov när det gäller att ta i bruk metoder som kompletterar ytbärgning. Utvecklingsbehov finns också i fråga om mängden personal i bisyssla och i larmaktiviteten. Det finns en betydande reparationsskuld när det gäller tankbilar och fartygs- och båtmateriel. För att hålla befolkningslarmsystemet på nuvarande nivå krävs kontinuerligt underhåll och investeringar. De planer som krävs för befolkningsskyddsberedskapen har i huvudsak upprättats och uppdaterats på ett bra sätt. Personalresurserna för planeringsarbetet är emellertid inte tillräckliga. De investeringar som föreslås i den preliminära investeringsplanen för åren 2026–2030 är välmotiverade och nödvändiga för att upprätthålla kvaliteten på och tillgången till tjänsterna samt kostnadseffektiviteten.			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5885-62-0
Sidantal 49		Språk Finska	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Östra Finland			

Sisällysluettelo

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	15
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	30
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	33
5	Väestönsuojelun palvelut	36
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	40
7	Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset	45
8	Menetelmät ja laatuseloste	47
9	Lähteet ja arvioinnissa käytetty taustaineisto	48

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2025 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palveluja ja niiden tasoa sisällöllä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä PRONTO-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Ohjaus ja neuvonta on toteutettu paikallisena palveluna pelastuslaitoksen jokaisella toimialueella. Yhteistyö kuntien rakennusvalvontojen kanssa toteutunut suunnitellusti. Turvallisuusviestinnän osalta käytössä on pisteytysmalli, jossa tilaisuudet pisteytetään vaikuttavuuden perusteella. Pistekertymä oli 2024 122 %. Olemme vähentäneet messuja ynnä muita kalustoesittelytilaisuuksia ja panostaneet vaikuttavuudelta merkittävämpiin turvallisuusviestinnän tapahtumiin.

Taulukko 1: Kooste turvallisuusviestinnästä Pohjois-Karjalan alueella vuonna 2024.¹

Turvallisuusviestintä Pohjois-Karjalassa		Edellinen vuosi	Valtakunnallinen keskiarvo 2024
Tilaisuuksien lukumäärä (*kpl/1000 asukasta)	378 kpl (*2,3)	361 kpl (*2,2)	(*1,5)
Osallistujia väkiluvusta	18 % (28 751 hlöä)	17 % (27 412 hlöä)	13 %
Osallistujien osuudet toteutustavoittain			
Valistuskampanja	4 %	7 %	13 %
Messut tai muu yleisötilaisuus	56 %	54 %	56 %
Turvallisuusneuvonta	9 %	10 %	6 %
Turvallisuuskoulutus	30 %	30 %	25 %

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Turvallisuusviestinnällä on tavoitettu valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus väestöstä. Turvallisuusviestintään osallistui 18 % väkiluvusta, koko maan keskiarvon ollessa 13 %. Lisäksi osallistuneista henkilöistä valtakunnallista keskiarvoa suurempi osa on tavoitettu vaikuttavuudeltaan merkittävämmäksi arvioidulla toteutustavalla, turvallisuuskoulutuksella. Turvallisuuskoulutusten määrät ovat hieman kasvaneet edellisestä vuodesta.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3².

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palontutkinnalle tasolle II asetetut tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet. Osaltaan tähän vaikuttaa myös virheellisesti tilastojärjestelmään kirjatut tulipalojen aiheuttamat vahingot.

Palontutkijoiden määrä saatiin nostettua valvontasuunnitelmassa asetettuun minimiin vuoden 2024 alussa. Tavoite on lisätä tutkintatiimin jäsenten määrää

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 6.2.2025.
² Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), s. 11–12.

entisestään. Koulutuksessa kaksi uutta tutkijaa. Palontutkinnan erityiskalustoa on vähän, taloudellinen tilanne ei ole mahdollistanut kaluston hankinta.

Tahallisten ja tuottamuksellisten palojen poliisille ilmoittamisen haasteena on toimenpiderekisterin täyttämisen viivästyminen. Vuoden 2025 kehityskohteena on toimenpiderekisterin ajantasainen täyttö ja ilmoitusmenettelyn tehostaminen.

Muu tieto

Taulukko 2 palontutkinta Pohjois-Karjalan alueella vuonna 2024.³

Palontutkinta Pohjois-Karjala		Koko maa
Tulipaloja alueella yhteensä lkm	460 kpl	11 876 kpl
Syttymissyö on voitu arvioida vähintään tasolla I	88 %	88 %
Taso II kaikista tulipaloista (*lukumäärä)	3 % (*15)	3 % (*415)
Taso II syttymiskohdasta levinneistä rakennuspaloista	20 %	20 %
Taso II vakavia henkilövahinkoja aiheuttaneista tulipaloista	78 %	89 %
Taso II yli 200 000 omaisuusvahinkoja aiheuttaneista rakennuspaloista	50 %	68 %
Taso II vakavia henkilö -tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista	63 %	75 %
Edellisen vuoden vertailuarvo	40 %	67 %
Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja tapausten lkm	16 kpl	269 kpl

Taulukko 3 Tahallisten ja tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittaminen poliisille Pohjois-Karjalan alueella vuonna 2024.⁴

Tahallisten ja tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittaminen Pohjois-Karjalan alueella		Koko maa
Ilmoitettu lkm	86 kpl	2509 kpl
Ei ilmoitettu lkm	64 kpl	2334 kpl
Yhteensä lkm	150 kpl	4843 kpl
Ilmoitus % (lakisääteinen velvollisuus 100 %)	57 %	52 %
Ilmoitus % edellisenä vuonna	56 %	54 %

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 14.3.2025.

⁴ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

Palontutkinnalla pyritään tuottamaan tietoa tapahtuneista onnettomuuksista, jotta niiden ennaltaehkäisy olisi mahdollista. Pohjois-Karjalassa tulipalojen syttymissyy jää selvittämättä yhtä usein kuin koko maassa keskimäärin. (Pohjois-Karjala 12 %, koko maa 12 %). Nopeamman toimintavalmiusajan alueilla syttymissyy on pystytty arvioimaan valtakunnallista keskiarvoa useammin. (Riskiluokissa I-III Pohjois-Karjala 9 %, koko maa 11 %). Näin ollen syy selvittämättä jääneille tapauksille on usein Pohjois-Karjalassa se, että tulipalot ovat pitemmälle kehittyneet ja siksi vaikeammin tutkittavissa.

Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista paloista tutkittiin tasolla II hieman pienempi osuus tapauksista, kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Lisäksi tasolla II tutkittujen palojen osuus on laskenut edellisestä vuodesta. Kehittämistarpeena on koulutettujen palontukijoiden määrän lisääminen sekä palontutkinnan välineiden, erityisesti suojavälineiden, lisääminen.

Tahallisten ja tuottamuksellisten palojen ilmoittaminen poliisille ei toiminut lakisääteisellä tavalla, näistä paloista tehtiin ilmoitus vain 57 prosentissa tapauksista, kun lakisääteinen velvollisuus on tehdä ilmoitus kaikista tapauksista. Ilmoitusten määrän osuus on hieman kasvanut edellisestä vuodesta. Näissä Prontoon kirjatuissa tiedoissa on kuitenkin epävarmuuksia ja todellisuudessa ilmoitusten määrä on ollut korkeampi.

Palontutkinnassa esiin tulleiden havaintojen vaikutus palvelutuotantoon on säännöllistä ja siihen on selkä prosessi.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystieteelliset viranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos on osallistunut kaikkiin yhteistyö sidosryhmiin, joihin se on ilmoittautunut. Palvelut ja yhteistyö toteutuu alueellisena palveluna. Käsittelemme tehdyt ilmoitukset tulipalon vaarasta yhdessä muiden viranomaisten kanssa. Nuohouksen yhteydessä tehdyt vikailmoitukset käsitellään osana valvontatoimen prosessia. Osallistumme turvallisuutta edistävään ja onnettomuuksia ehkäisevään maakunnalliseen ja valtakunnalliseen työhön. Turvallisen rakentamisen edistäminen ja pelastustoiminnan onnistumisen varmistaminen yhteistyössä rakennusvalvontojen ja kaavoitusviranomaisten kanssa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyön toimintamuodot ovat vakiintuneet ja pelastuslaitos on ollut aktiivinen toimija maakunnallisessa turvallisuustyössä. Yhteistyö rakennusvalvontojen ja kaavoitusviranomaisten kanssa on runsaasti

asiantuntijaresurssia vaativa tehtävä, eivätkä nykyiset resurssit mahdollista tämän toteuttamista kaikilta osin riittävällä ja alueellisesti yhdenvertaisella tasolla.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimenpiderekisteristä saatavia tilastoja käytetään lähtöaineistona onnettomuuskehityksen seuraamisessa, turvallisuusviestinnän toteuttamisessa sekä kohdistamisessa ja sisäisessä koulutuskäytössä. Palontutkinnasta saatuja tietoja hyödynnetään oman henkilöstön koulutuksissa, turvallisuusviestinnässä sekä valvonnan kehittämisessä. Onnettomuusseuranta varten on laadittu oma erillinen viikoittain täytettävä taulukko. Seurannalla pyritään havainnoimaan muutokset onnettomuuskehityksessä ja tarvittaessa reagoimaan tähän.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuskehityksen seurannan tulee olla riittävän tiheää ja sen tulee tosiasiassa vaikuttaa palvelutuotantoon, jotta onnettomuuskehityksen seurannalla saavutetaan sille asetetut tavoitteet. Pohjois-Karjalassa onnettomuuskehityksen seuranta on sisällöllisesti, tiheyden puolesta sekä palvelutuotantoon vaikuttavuuden osalta hyvällä tasolla.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Yhteistyö naapurilaitosten kanssa on vähäistä.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan.

1.6.1 Pelastuslain mukaiset valvontatehtävät

Pelastuslaitos valvoo pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valvontapalvelut toteutuivat maakunnan jokaisella toimialueella paikallisena palveluna. Valvontasuoritteiden osalta jokainen tavoite saavutettiin.

Kehittämistarpeena on valvontasuunnitelman laadinnassa ottaa aiempaa voimakkaammin huomioon toiminnan kohdennukset. Asumisturvallisuuden kehittämistyötä jatketaan siten, että turvallisuuskatselamusmalli laajenee osaksi hyvinvointialueen muita palveluja.

Muu tieto

Taulukko 4: Kooste palotarkastuksista Pohjois-Karjalan alueella vuonna 2024.⁵

Palotarkastukset 2024		Edellinen vuosi
Valvottavia A1-A6 kohteita alueella yhteensä	2 289 kpl	-
Suunnitellut määräaikaiset A1-A6 kohteiden tarkastukset (*suunniteltu määrä edellisvuodesta %)	457 kpl (*- 6 %)	486 kpl
Keskimääräinen suunniteltu tarkastusväli A1-A6 kohteissa	5,0 vuotta	4,7 vuotta
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa suunniteltuihin (*lukumäärä)	94 % (*431 kpl)	86 % (*419 kpl)
A1 Ympärivuorokautisessa käytössä olevat kohteet (*lukumäärä)	99 % (*86 kpl)	90 % (*64 kpl)
A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit (*lukumäärä)	97 % (*38 kpl)	95 % (*62 kpl)
A3 Kokoon-tumis- ja liiketilat (*lukumäärä)	96 % (*124 kpl)	84 % (*98 kpl)
A4 Teollisuus- ja varastorakennukset (*lukumäärä)	98 % (*122 kpl)	93 % (*112 kpl)
A5 Maatalousrakennukset (*lukumäärä)	82 % (*37 kpl)	66 % (*44 kpl)
A6 Muut rakennukset ja kohteet (*lukumäärä)	73 % (*24 kpl)	85 % (*39 kpl)
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa vuosien 2021–2023 keskiarvoon	+6 %	-
Palotarkastuksia yhteensä / 1000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	10 kpl (*7 kpl)	8 kpl (*7 kpl)
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä	141 kpl	396 kpl
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä / 10 000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	9 kpl (*10)	10 kpl (*14)

⁵ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 13.3.2025.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Karjalassa suunniteltiin määräaikaista palotarkastuksia vuodelle 2024 hieman vähemmän kuin edelliselle vuodelle. Suunniteltujen palotarkastusten määrä on myös pienempi kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Esimerkiksi ympärivuorokautisessa käytössä olevissa kohteissa suunniteltiin tarkastuskäynti Pohjois-Karjalassa keskimäärin 3,4 vuoden välein, kun koko maassa käynnit on suunniteltu käynti keskimäärin 2,6 vuoden väliin. Suunniteltujen tarkastusten määrään vaikuttaa joissain tapauksissa myös kohteissa oleva yleinen turvallisuustaso, joten määrät eivät ole aina vertailukelpoisia. Suunniteltavien tarkastusten määrässä on myös luontaista vuosittaista vaihtelua, joka myös heikentää lukumäärien valtakunnallista vertailukelpoisuutta. Resurssipuutteiden takia valvontatoimintaa ei ole saatu suunniteltua kaikilta osin riskiperustaisesti riittäväksi, erityisesti pelastustoiminnan hitaan toimintavalmiuden alueiden valvontatoimintaa ei ole voitu suunnitella riskejä vastaavalle tasolle.

Edellisenä vuotena tarkastusten tekemisessä oli merkittäviä puutteita. Vuonna 2024 tarkastuksia tehtiin edellistä vuotta enemmän, 94 % suunnitelluista palotarkastuksista toteutui.

Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten tarkastustoiminta pohjautuu, kuten lähes koko maassa, valvonnan kohdentamisessa käytettyyn paloturvallisuuden itsearviointikäytäntöön. Puutteisiin reagoitiin valvontakäynnillä selkeästi useammin kuin valtakunnallisesti keskimäärin, mutta tarkastusmäärissä oli selvää laskua edelliseen vuoteen verrattuna.

Kehitystarpeena on valvontatyöhön käytettävissä olevan henkilöresurssin lisääminen. Erityisenä tarpeena on pelastustoiminnan hitaan toimintavalmiuden alueiden valvontatoiminnan lisääminen ja kehittäminen omatoimisen varautumisen parantamiseksi. Lisäksi kehitystarpeena on OE-tietojärjestelmän tulon varautuminen. Sen aiheuttamien toimintatapojen ja käytäntöjen aiheuttama koulutustarve tulee olemaan merkittävä.

1.6.2 Kemikaalilainsäädännön mukaiset valvontatehtävät

Pelastusviranomainen valvoo kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia. Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus vaarallisen kemikaalin vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista pelastusviranomaiselle.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kemikaalivalvontaa on suoritettu kahden henkilön toimesta. Pelastuslaitos on osallistunut kemikaaleihin liittyviin tarkastuksiin ja suorittanut lupaprosesseihin liittyvät toimenpiteet suunnitellun mukaisesti. Puutteita tai poikkeamia ei ole havaittu.

1.6.3 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valmiustarkastuksia ei ole toteutettu

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Turvallisuusviestinnällä on tavoitettu valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus väestöstä. Lisäksi osallistuneista henkilöistä valtakunnallista keskiarvoa suurempi osa on tavoitettu vaikuttavuudeltaan merkittävämmäksi arvioidulla toteutustavalla, turvallisuuskoulutuksella.

Palontutkinnalla saatiin tulipalojen syttymissy selvitettyä yhtä usein kuin koko maassa keskimäärin. Tarkempia palontutkintoja tehtiin vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Tarkemman palontutkinnan resursseissa on vajautta.

Palotarkastusten suunniteltu määrä oli hieman pienempi kuin edellisenä vuonna. Määrä on myös pienempi kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Resurssipuutteiden takia valvontatoiminnan suunniteltu laajuus ei ole kaikilta osin riskejä vastaavaa. Suunnitelluista palotarkastuksista saatiin tehtyä valtaosa, toteutuneiden tarkastusten määrä on suurempi kuin edellisenä vuotena. Kehitystarpeena on valvontatyöhön käytettävissä olevan henkilöresurssin lisääminen.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Onnettomuuskohteen tavoittamisen suorituskyky

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toimintavalmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

Vaativuudet toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁶ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

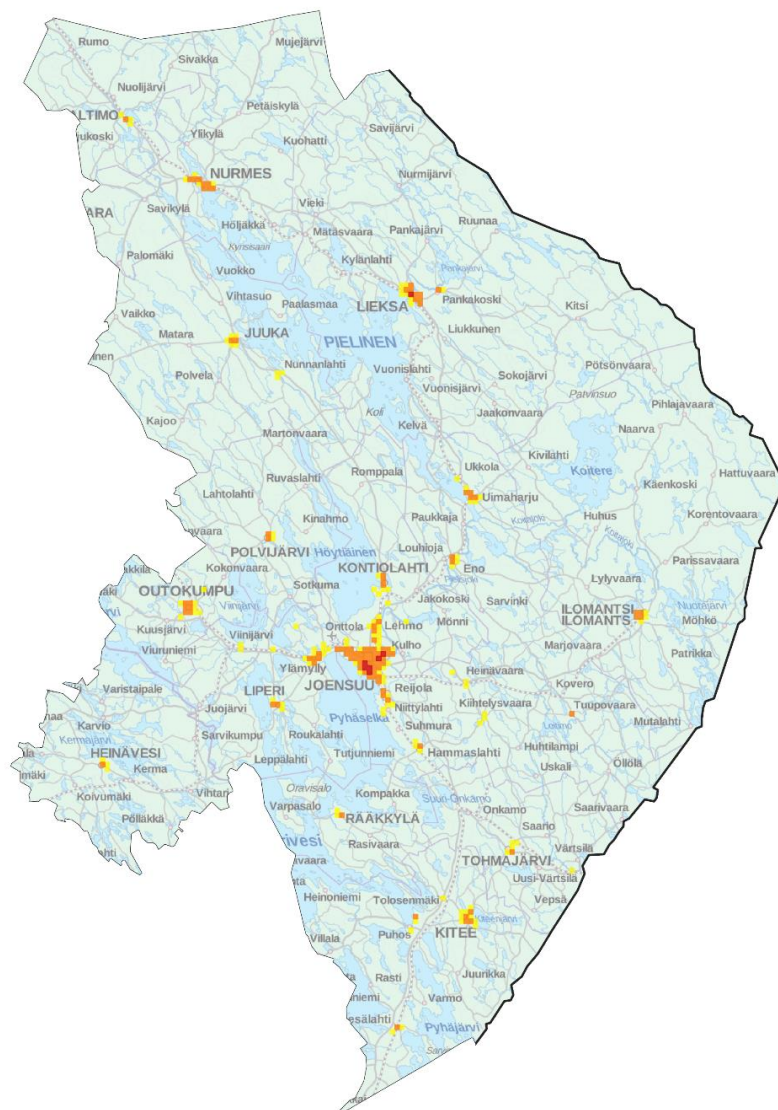
Taulukko 5: Toimintavalmiuden tavoiteajat.

Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti. Pohjois-Karjalan riskialuekartta on esitetty alla kuvassa 1. Kuvassa punainen ruutu on riskiluokan I ruutu, oranssi riskiluokan II ruutu ja keltainen riskiluokan III ruutu.

⁶ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012)

Kuva 1: Pohjois-Karjalan riskialuekartta

2.1.1 Ensimmäinen yksikkö

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 9 minuuttia 3 sekuntia vuonna 2024⁷. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 9 minuuttia 24 sekuntia, joten ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on nopeutunut.

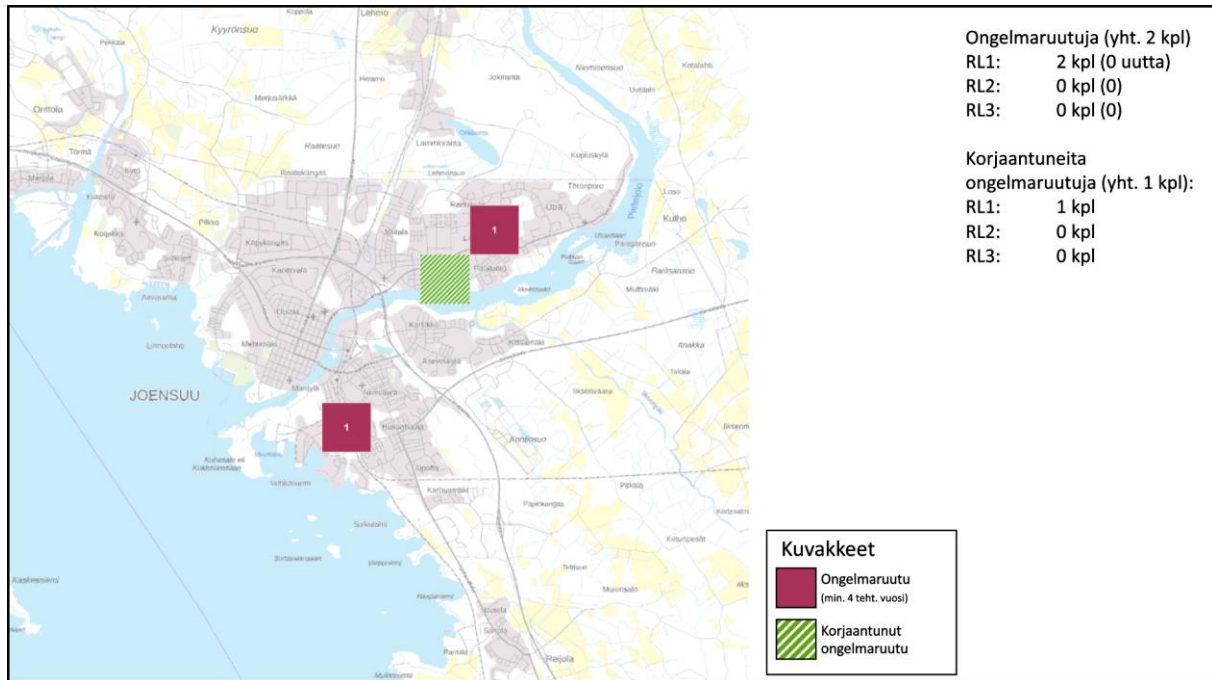
Vuonna 2024 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä

⁷ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

kalenterivuonna (2021–2024), oli Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella kolme ruutua. Ruudut ovat Joensuussa sekä Liperin Ylämyllyssä.

Kun tarkastellaan vain niitä ruutuja, joissa tarkastelujaksolla on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuonna, toimintavalmiusaikojen toteutumisessa on huomattava puute kahdessa ruudussa. Ruudut ovat Joensuussa. Ongelmaruudut on esitetty alla kuvassa 2.

Kuva 2: Ongelmaruudut Joensuun alueella (min 4 tehtävää joka vuosi)

Taulukko 6: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista⁸.

Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	2	2
II	1	-
III	-	-
Yhteensä	3	2

Taulukko 7 Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat Pohjois-Karjalan alueella⁹.

Toimintavalmiusajat Etelä-Karjalassa vuonna 2024		2021–2023 keskiarvo	Koko maa 2024
1. yksikön TVA mediaani	09:03	9:24	07:03
Pelastustoiminnan TVA mediaani	17:56	16:31	11:22
Pelastusjoukkueen TVA mediaani	26:27	26:53	15:07

2.1.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 17 minuuttia 56 sekuntia vuonna 2024. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 16 minuuttia 31 sekuntia, joten pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on hidastunut entisestään. Koko maan aikoihin verrattuna Pohjois-Karjalassa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika oli kuusi minuuttia pidempi.

2.1.3 Pelastusjoukkue

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto PRONTO:ssa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään

⁸ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

⁹ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 26 minuuttia 27 sekuntia vuonna 2024¹⁰. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 26 minuuttia 53 sekuntia, joten pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on hieman nopeutunut. Koko maan aikoihin verrattuna Pohjois-Karjalassa pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika oli 11 minuuttia pidempi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Merkittäviä toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia ei ole. Keskeisimmät pitkäaikaiset toimintaympäristöasiat liittyvät kansainväliseen tilanteeseen, Itärajan sulkuun ja maakunnan väestön hitaaseen muutokseen.

Varallaolojärjestelmän ja sivutoimisen henkilöstön väheneminen maakunnan reuna-alueilta on paikoitellen heikentänyt pelastuslaitoksen kykyä tuottaa palvelua pienimmiltä pelastusasemilta.

Pelastuslaitos on perustanut kahden pelastajan toteuttamia pelastusyksiköitä, useille pelastusasemille, joka nopeuttaa lähimmän avun saamista ja myös varmistaa sitä. Ensimmäisen yksikön mukaan pitkään jatkuneita puutteita ovat olleet 3 ruudussa: Joensuu Penttilä, Joensuu Rantakylä ja Liperi Honkalampi. Pitkään jatkuneista puutteista on poistunut Nurmes Itäkaupunki resursoinnin takia.

Kehittämistarpeena päivystäviä pelastusasemia edelleen kehitetään ja pienten pelastusasemien toiminnan turvaamiseen kiinnitetään huomioita.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Ongelmaruutujen määrä on saatu pelastuslaitoksen toimenpitein laskemaan puoleen, mutta ongelmaruutuja on edelleen kolme kappaletta, joista kahdessa on ollut yli 4 tehtävää joka vuosi. Ensimmäisen yksikön ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat nopeutuneet, mutta pelastusryhmää edellyttävä pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on pidentynyt. Pelastusryhmän ja varsinkin pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat valtakunnallisesti verrattuna hyvin pitkiä. Pelastusjoukkueen tehtävien lukumäärä on melko pieni, joten tehtävien sattumanvarainen sijainti saattaa vaikuttaa toimintavalmiusaikatilastojen luotettavuuteen.

Onnettomuuskohteen saavuttamisen merkittävimmät kehittämiskohteet ovat sivutoimisen henkilöstön määrän ja osallistumisaktiivisuuden lisääminen sekä päivystävien pelastusasemien edelleen kehittäminen. Näillä on erityinen merkitys pelastusryhmän sekä pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikojen puutteiden korjaamisessa. Lisäksi uusi toimintavalmiuden suunnitteluohje kiristää ensimmäisen vasteen suorituskyvyn vaatimuksia, ja uusiin vaatimuksiin vastaaminen tulee edellyttämään palveluihin muutoksia.

¹⁰ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

2.2 Tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Tulipaloihin liittyvällä suorituskyvyllä vastataan rakennuspaloihin, maastopaloihin ja muihin tulipaloihin.

Rakennuspalot voivat edellyttää savusukellusvalmiutta. Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavaarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

2.2.1 Rakennuspalojen edellyttämä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Niin kutsutusti selventyneet vaatimukset sekä työterveyshuollon käytännöt ovat tosiasiaa vähentäneet savusukeltajamäärää. Haasteena on savusukelluskyky pienillä paikkakunnilla nopeassa aikaikkunassa sekä suurten tehtävien hoitamiseen tarvittavan savusukeltajamäärän kokoaminen.

Savusukellusta pyritään korvaamaan menetelmänä muilla keinoilla, joilla tehtävän tehokas hoitaminen voidaan aloittaa. Menetelmien käyttöönotto on pitkällä, hankinnat ja koulutus on toteutunut laajasti.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pienemillä pelastusasemilla savusukelluskyky vaihtelee henkilöstön kelpoisuuksien mukaan. Pelastuslaitos on uudistanut sammuttamisen tekniikkaa ja taktiikkaa siten, että se ei nojaa yksinomaan savusukelluskykyyn.

2.2.2 Maastopalojen edellyttämä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Maastopalokausi jatkui vuonna 2024 normaalia pidemmälle, pitkälle syyskuuhun. Tämä tuotti tehtäviä pelastustoimelle. Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteinen metsäpalomuodostelma FI GFFF-V sertifioitiin kotimaan kenttäharjoituksen jälkeen heinäkuussa. Sertifiointista alkoi 7 vuoden sitoumus olla EUCPP käytettävissä. Uudelleen sertifiointi on edessä viiden vuoden kuluessa kansainvälisen kenttäharjoituksen yhteydessä. Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen henkilöstöstä muodostelmassa mukana on 62 henkilöä

Palvelut ovat toteutuneet hyvin ja saatavuus on ollut hyvä. Ongelma on maastopalojen pitkäkestoisuus ja siihen tarvittavat resurssit. Resurssoinnissa on hyödynnetty naapuripelastuslaitosten apua.

EU-hankkeen kautta pelastuslaitokselle on hankittu mönkijäkalustoa, pumppukalustoa, käsityökaluja ja suojavaarusteita. Kaikki kalusto on päivittäistoiminnan käytössä myös muihin onnettomuustyyppeihin.

Maastopalovalmiuden kehittämistä jatketaan edelleen, mm. pitkäkestoisuuden osalta ja tarvittavan konekaluston käyttöönoton osalta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Itä-Suomen laajat metsäalueet vaativat varautumista sään ääri-ilmiöihin ja tätä kautta suuriin maastopaloihin. Pelastuslaitoksen maasto- ja metsäpalojen sammutukseen tarvittava kyky ja palvelun saatavuus ovat pääosin hyvällä tasolla. Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteinen metsäpalomuodostelma parantaa merkittävästi myös paikallisiin metsäpaloriskeihin varautumista.

2.2.3 Liikennevälinepalojen edellyttämä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Muiden kuin polttomoottorikäyttöisten autojen määrä on maakunnassa kasvanut hitaasti. Suuri muutos on liikennemäärissä, koska itärajan ylittävä liikenne on loppunut, tämä näkyy selvästi vähentyneenä liikenteenä raskaassa liikenteessä ja henkilöliikenteessä. Erikoispiirteenä liikennevälinepaloissa on metsätyökoneiden tulipalot.

Pelastuslaitoksen haasteena on liikennevälinepalojen, erityisesti sähköautopalojen, sammuttamisen täydentävät kalustohankinnat ja vähäinen käytettävissä oleva vaahtonesteen määrä. Raskas vaahtoyksikkö on investointisuunnitelmassa vuodelle 2026.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Liikennevälinepalojen edellyttämät suorituskyvyt ovat hyvin tiedossa. Merkittävin kehittämistarve on raskaan vaahtoyksikön hankinta.

2.2.4 Muiden tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Ei lisättävää rakennuspaloissa mainitusta.

2.2.5 Sammutusveden saamiseen liittyvä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kuntien kanssa laadittiin sammutusvesisuunnitelman päivitys, jonka perusteella tarkastettiin veden saatavuus kunnallisesta vesihuollosta. Maakunnassa on varsin laajasti vanhentuneita maanalaisia palovesijärjestelmiä, joiden tuotto ei vastaa nykyaikaista tarvetta. Tästä aiheutuu haasteita suurien rakennuspalojen sammuttamisessa. Maastopaloissa veden saatavuus on parempi, koska maakunnassa on paljon luonnonvesilähteitä.

Säiliöautojen määrä ja ikääntyminen on vesihuollon suurin ongelma, jota ei pystytä tällä hetkellä olevalla investointitasolla korjaamaan.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sammutusveden saamisessa on kehittämistarvetta maanalaisissa palovesijärjestelmissä, joka aiheuttaa haasteita suurten rakennuspalojen vaatiman sammutusveden saamiselle. Toisena merkittävänä kehittämistarpeena on säiliöautojen määrän kasvattaminen ja niiden ikääntymisestä johtuvan

käyttövarmuuden laskun, käytettävyyden parantamisen sekä ylläpitokustannusten laskun huomioiminen. Säiliöautoissa on merkittävää investointivelkaa.

2.3 CBRNE-onnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskyky

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

CBRNE-onnettomuuksiin liittyvää suorituskykyä ja palveluita on nostettu vuodesta 2023 parantamalla mittauskykyä erityisesti epämääräisiä kemikaaleja ja säteilyonnettomuuksia varten. Varmennettu ryhmämuotoinen kemikaalisukellusvalmius Pohjois-Karjalassa on keskitetty toteutuvaksi Joensuusta. Tukevia kemikaalisukelluspaikkoja on koko maakunnan alueella.

Pohjois-Karjalassa on tunnistettu merkittäviä tarpeita CBRNE-onnettomuuksiin liittyvän kyvyn kehittämisessä. Pohjois-Karjalassa ei ole tällä hetkellä kykyä ja valmiutta analysoida CBRNE-tilanteissa vaikuttavia aineita. Mittauskykyä on tarve edelleen kehittää nykyisestä, jotta valmius tunnistaa CBRNE-onnettomuus on riittävällä tasolla. Myös suojavälineistöä on kehitettävä, jotta henkilöstö voi turvallisesti toimia CBRNE-tilanteessa. Myös koulutuksen osalta on laajemmin Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksella ja hyvinvointialueella tarvetta. Olemme ottamassa vuoden 2025 aikana käyttöön CBRNE-ensitoimijaryhmän, joita on koulutettu tunnistamaan ja toimimaan CBRNE-tilanteissa. Pelastuslaitoksen puhdistuskykyä tullaan kehittämään myös uuteen malliin vuoden 2024 aikana. Tämänhetkinen puhdistuskyky ja valmius on melko hyvä, mutta tavoite on parantaa valmiutta erityisesti ensipuhdistuskyvyn osalta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

CBRNE-onnettomuuksiin varautumisen tarve on selvitetty. Tarpeeseen pystytään vastaamaan pääosin hyvin. Kehitystarpeena on epämääräisien aineiden välittömän kyvyn tunnistamisen parantaminen, suojavälineistön kehittäminen, ensipuhdistuskyvyn parantaminen sekä henkilöstön koulutus.

2.4 Vesipelastamisen suorituskyky

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa

vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pintapelastajien määrä on maakunnassa vähentynyt. Palvelu varmistetaan päivystäviltä pelastusasemilta.

Pintapelastusvalmiutta on pystyttävä tuottamaan myös muilla kuin pintapelastajilla, koska tällaisen valmiuden aikaan saaminen lähipalveluna on osoittautunut vaikeaksi. Tätä varten valmistellaan esimerkiksi kauko-ohjattavien pelastuslauttojen käyttöönottoa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Vesipelastustoiminnan oletettavat pääkohteet on kartoitettu. Vesipelastamisen osalta on ajoittain merkittäviä puutteita pienten asemien pintapelastamiskyvyssä. Kehittämistarpeena on pintapelastamista täydentävien menetelmien käyttöönotto.

2.5 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan suorituskyky

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Saimaan kanavan sulkeuduttua liikenne syväväylällä on vähentynyt. Samoin itärajan sulkeutumisen jälkeen vaarallisten aineiden kuljetukset rautateitse sekä säilytys ovat vähentyneet.

Vuonna 2024 tapahtui tavanomaisia öljyvahinkoja maa-alueella, joihin torjuntavalmius riitti. Asiantuntemusta torjuntatoimiin ja niiden suunnitteluun ostetaan säännöllisesti ympäristötekniseltä konsultilta, jolla ensi- ja jälkitorjuntatoimet saadaan koordinoitua. Myös vastuiden ja tehtyjen toimenpiteiden dokumentointiin on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota.

Korjausvelka alus- ja venekalustossa on kasvanut ja siten vaikuttaa torjuntavalmiuteen. Kaluston sijoittelu vesialueen riskien mukaiseksi on käynnissä laitoksen YVT-tiimissä, jossa myös toteutetaan muuta sisällön kehittämistä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Ympäristövahingon riskit ovat jonkin verran pienentyneet Saimaan kanavan ja itärajan sulkeuduttua. Ympäristövahinkojen riski on kuitenkin edelleen merkittävä sekä vesialueilla että maa-alueilla. Merkittävin kehitystarve on alus- ja venekaluston ikääntymisestä johtuvan toiminnallisen korjausvelan poisto. Ympäristövahinkojen torjunnan suunnittelussa on havaittu puutteita. Pohjois-Karjalan pelastuslaitos on tehnyt puutteiden korjaamiseksi toimenpiteitä, mutta toimenpiteiden vaikutuksista ei vielä ole arvioita.

2.6 Korkealta tai alhaalta pelastamisen suorituskyky

Korkealta tai alhaalta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta tai alhaalta pelastamisen toimenpiteet ja

työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palveluiden osaamistasot ja varmistaminen on päätetty. Vaativa PVAT2-tason toiminta on keskistetty ja ylläpidetään osana sortumapelastamisen joukkuetta. Lisäksi asian kehittämistehtäviin on nimetty erillinen tiimi. Palvelujen tarve on ollut vähäinen, mutta esimerkiksi kaivoksesta, nosturista ja hiihtohissisistä pelastamiskyky on ollut käytettävissä ja harjoiteltuna.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Korkealta pelastamisen palveluiden tarve on selvitetty hyvin ja tarpeeseen on vastattu.

2.7 Liikenneonnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tiestön korjausvelka on kasvanut ja kunnossapitotasoa heikentynyt maakunnan tiestöllä, joka pelastuslaitoksen käsityksen mukaan näkyy toteutuissa onnettomuuksissa. Matkustajaliikennettä vesillä on maakunnassa varsin vähän ja rajoittuu Heinäveden reitille ja Pieliselle. Rautatieliikenne matkustajaliikenteessä on säilynyt entisellä tasolla, mutta vaarallisten aineiden kuljetus rautateillä on vähentynyt itärajan sulkeutumisen jälkeen.

Liikenneonnettomuuspelastamisen edellytyksiä on parannettu muun muassa raskaspelastuskyvyn parantamisella. Valtakunnallisen tiealueilla työskentelyn ohjeen käyttöönotto on edennyt ja sitä koskevat perustoimintamallit on koulutettu koko päätoimiselle henkilöstölle. Suoja-autotoiminta on käynnistetty.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Liikenneonnettomuuksien riskit on selvitetty kattavasti. Tieliikennepelastamisen suorituskyvyn kehittäminen nykytieliikennekaluston vaatimalle tasolle vaatii edelleen jatkuvia toimia.

2.8 Väestön varoittamisen suorituskyky

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteesta ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu 60 % maakunnan väestöstä. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestön varoittamiseen liittyen ylläpidetään monikanavaista viestintäjärjestelmää.

Vuoden 2024 aikana on kyetty ylläpitämään kuuluvuusalueeltaan tavoitteen mukaista väestönhälytysjärjestelmää. Tavoitteisiin on asetettu kansalaisten

varoittaminen viimesijaisena keinona henkilökohtaisella kohtaamisella. Edellä mainittua ei ole vuonna 2024 tarvittu ja riittävän henkilöstön varmistaminen on kesken.

Tavoitteena on ylläpitää entisellään kattavaa väestöhälytinjaestelmää ja väestöhälyttimien hankkiminen on tulevien vuosien investointisuunnittelussa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestön varoittamiseksi on käytössä useita viestintäkanavia.

Väestöhälytinjaestelmän pitäminen nykyisellä tasolla edellyttää jatkuvaa ylläpitoa ja merkittäviä investointeja.

2.9 Muiden paikallisten riskien edellyttämät suorituskyyvyt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Riskianalyysiin on sisällytetty kuvaukset sammutusveden tarpeesta alueittain ja kohteittain, korkealta pelastamisen tarpeet ja kohteet, matkailu- ja luontokohteet ja maastopalariskit.

Matkailuun liittyvät onnettomuustapaukset ovat olleet kasvussa ja mm. ihmisen pelastamisen maastosta tehtävien hoitoon on hankittu täydentävää kalustoa. Keskeinen kehittämistoimenpide on ollut Kolin alueen pelastustoimintavalmiuden parantaminen etenkin sesonkiaikoina.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Muiden paikallisten riskien kartoitus on tehty hyvin. Riskeihin on vastattu, mutta kehittämistarvettakin on, erityisesti sesonkiaikoina Kolin alueella.

2.10 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastushenkilöstön saatavuus on ollut vaikeutunut pitkäaikaisesti, mutta viimeisen vuoden aikana pelastuslaitoksessa avoinna olleita virkoja on saatu täytettyä kelpoisella henkilöstöllä. Vetovoimatekijät ovat parantuneet. Sivutoimisen henkilöstön määrä on riittävällä tasolla, mutta se kohdistuu maantieteellisesti väärin. Sivutoimisia on parhaiten saatavissa Joensuun seudulla, jossa jo muutoinkin on hyvätasoinen resursointi.

Henkilöstömäärä on pystytty turvaamaan uudistamalla työtehtäväjakoa, muun muassa osallistumista ensihoitoon, ja uudistamalla organisaatiota. Määrällisesti resurssit ovat parantuneet.

Pelastuslaitokseen on laadittu erillinen osaamisen hallinnan ja sisäisen koulutuksen ohjelma vuodesta 2022 alkaen. Ohjelmassa kuvataan keskeiset osaamisen kehittämisen tarpeet ja toteuttavat koulutustapahtumat. Palvelut ovat toteutuneet ohjelman mukaisesti. Koulutusjärjestelmää on kokonaisuudessaan uudistettu ja uudistamassa, tavoitteena on ollut vakioda koulutustilaisuuksia sekä keskittää niitä tilaisuuksia, joiden toteuttaminen paikallisilla voimavaroilla on vaikeaa.

Pelastuslaitoksessa on työhyvinvointisuunnittelija, jonka tehtävänä on kehittää ja koordinaida aihealuetta. Työterveyshuollon käytännöt ovat haastaneet

pelastuslaitoksen toimintaa. Kehittämistarpeena on työterveyshuoltoyhteistyön ja kelpoisuuslausuntoprosessin parantaminen.

Keskeisin ongelma henkilöstövoimavaroissa on pienten pelastusasemien toiminnan turvaaminen ja sivutoimisen henkilöstön sitouttaminen niillä työskentelyyn.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen tarpeet on hyvin selvitetty. Päätoimisen henkilöstön saatavuus on parantunut pelastuslaitoksen toimenpiteiden ansiosta. Merkittävimpänä kehitystarpeena on sivutoimisen henkilöstön määrän lisääminen sekä sitouttamiseen tähtääviin toimenpiteisiin panostamisen jatkaminen.

2.11 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kaluston vanheneminen on keskeinen ongelma ja se näkyy mm. kasvavissa korjaus- ja varaosakuluissa. Raskasta kalustoa pitäisi pystyä hankkimaan vähintään 2–3 ajoneuvoa vuodessa riittävän kalustokierron aikaansaamiseksi ja keski-ikänsä laskemiseksi. Nykyinen investointitaso ei sitä mahdollista.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kalustoa on määrällisesti riittävästi, mutta se on osin vanhentunutta. Raskaassa ajoneuvokalustossa sekä aluskalustossa on merkittäviä investointitarpeita, jotta kalusto pysyy määrällisesti sekä käytettävyyden osalta ajantasaisena.

2.12 Paloasemat ja muut kiinteistöt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Outokummun pelastusaseman uudisrakennus valmistui syyskuussa 2024 ja otettiin käyttöön. Liperin pelastusaseman peruskorjaus valmistui joulukuussa 2024. Korjaus ja rakennushankkeisiin on olemassa suunnitelma tuleville vuosille vuoteen 2030 saakka.

Hyvinvointialueen lainanottovaltuudet voivat vaikuttaa tilapalvelusuunnitelman toteuttamiseen heikentävästi. Tällä hetkellä vireillä on Heinäveden pelastusaseman uudisrakennushanke sekä peruskorjaukset ja muutokset Karvioon ja Valtimolle.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Asemaverkko on pääosin sijaintinsa sekä käytettävyyden osalta hyvällä tasolla, mutta sen toimintakuntoisuuden ylläpitäminen edellyttää jatkuvia merkittäviä investointeja. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan ilman jatkuvia investointeja palvelutaso tulee olemaan joillakin paikkakunnilla merkittävästi uhattuna.

2.13 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa

pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristöön ja palvelutarpeeseen liittyen toteutettu päivystävä pelastusasema – malli aiheutti johtamisen kannalta suunnittelu ja organisointitarpeen, joka toteutettiin vuoden 2024 alusta lukien. Käytännössä varallaoloa purettu ja aktiivisuuden määrää lisätty sekä hälytys- ja vastesuunnittelua muutettu vastaamaan uutta päivystävä pelastusasema – mallia. Lisäksi alueellista ryhmäjohtajakykyä vahvistettu päivystäville pelastusasemille Nurmekseen ja Outokumpuun.

Kehittämistarpeena on yhteistoiminta-alueen johtamisen suorituskyvyn kytkeminen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen johtamisen järjestelyihin.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Päivystävä pelastusasema -malli on selkeyttänyt johtamisjärjestelyitä. Kehittämistarpeena on järjestää pelastustoiminnan johtamisen suorituskyky siten, että se vastaa sisäministeriön valtakunnallisia ohjeita ja ottaa huomioon yhteistyöalueella sovitut johtamiskäytännöt sekä pelastustoiminnassa tarvittavan kansallisen ja kansainvälisen avun järjestämisen.

2.14 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

ITÄ-JOKE toimintaa on valmisteltu vuosi 2024 ja siihen on määritetty ohjausrakenteet ja tarvittavat sopimukset sekä palvelukuvaus. Palvelut ovat toimineet määritellyllä tavalla.

2.15 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoiminnan voimavaroin tuetaan terveydenhuollon ja sosiaalitoimen tehtävien hoitoa, esimerkiksi nostoaputehtävät ja turvapuuhelinhälytykset. Nämä ovat hyvinvointialueelle kuuluvia tehtäviä ja niiden toteuttamisesta ja käytännöistä on määrätty tarkemmin. Hyvinvointialueen tilannekeskustoimintaa on kehitetty vuodesta 2022 ja jatketaan edelleen.

Hyvinvointialueen sisäiset työnjaot on huomioitu talousarviossa ja sisästä laskutusta ei toteuteta.

2.16 Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen suorituskyyky

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

2.16.1 Kansainvälisen avun antamisen suorituskyyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteinen metsäpalomuodostelma FI GFFF-V sertifioitiin kotimaan kenttäharjoituksen jälkeen heinäkuussa 2024. Sertifiointista alkoi 7 vuoden sitoumus olla EUCPP käytettävissä. Uudelleen sertifiointi on edessä viiden vuoden kuluessa kansainvälisen kenttäharjoituksen yhteydessä. Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen henkilöstöstä muodostelmassa mukana on 62 henkilöä.

EU-hankkeen kautta pelastuslaitokselle on hankittu mönkijäkalustoa, pumppukalustoa, käsityökaluja ja suojavaarusteita. Kaikki kalusto on päivittäistoiminnan käytössä myös muihin onnettomuustyypppeihin.

Ei toteutettua lähialueyhteistyötä Venäjälle vuonna 2024.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Karjala on mukana GFFF-V maastopalomuodostelman toteuttamisessa. Tämä parantaa myös Pohjois-Karjalan valmiuksia oman alueen maastopaloihin varautumisessa.

2.16.2 Kansainvälisen avun vastaanottamisen suorituskyyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Metsäpalomuodostelman henkilöstössä on räätälöidyn kansainvälisen pelastustoiminnan peruskurssin suorittaneita henkilöitä, jotka ovat käytettävissä kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvissä tehtävissä. Muodostelmassa olevat pelastuslaitokset tukevat tehtävässä myös toinen toisiaan. Lisäksi on muita kansainvälisen pelastustoiminnan koulutuksen käyneitä henkilöitä.

Toimintaa pyritään kehittämään yhdessä metsäpalomuodostelmassa olevien laitosten kesken muun muassa koulutusyhteistyöllä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kansainvälisen avun vastaanottamisen suunnitelma on tehty. Pohjois-Karjalassa on runsaasti kansainvälisen pelastustoiminnan peruskurssin suorittaneita henkilöitä, joilla on valmiudet toimia kansainvälisen avun vastaanottamisen tehtävissä.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Ongelmaruutujen määrä on saatu pelastuslaitoksen toimenpitein laskemaan puoleen, mutta ongelmaruutuja on edelleen kolme kappaletta, joista kahdessa on ollut yli 4 tehtävää joka vuosi. Ensimmäisen yksikön ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat nopeutuneet, mutta pelastusryhmää edellyttävä pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on pidentynyt. Pelastusryhmän ja varsinkin pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat valtakunnallisesti verrattuna hyvin pitkiä.

Pienemillä pelastusasemilla savusukellus- ja pintapelastuskyky vaihtelee henkilöstön kelpoisuuksien mukaan, useilla alueilla kykyä ei ole. Pelastuslaitos on uudistanut sammuttamisen tekniikkaa ja taktiikkaa siten, että se ei nojaa yksinomaan savusukelluskykyyn. Pintapelastamista täydentävien menetelmien käyttöönotossa on kehittämistarvetta. Sivutoimisen henkilöstön määrässä ja hälytysaktiivisuudessa on kehittämistarpeita.

Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteinen metsäpalomuodostelma parantaa merkittävästi myös paikallisiin metsäpaloriskeihin varautumista.

Säiliöautoissa sekä alus- ja venekalustossa on merkittävää korjausvelkaa. Väestöhälytinjaikojen järjestelmän pitäminen nykyisellä tasolla edellyttää jatkuvaa ylläpitoa ja investointeja.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hälytysohjeessa oli päivitystarvetta, ja ohje on päivitetty vuonna 2025.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmissa on jonkin verran päivitystarvetta.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Yhteistyösuunnitelmissa on päivitystarvetta.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuusuhkien edellyttämissä pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevissa suunnitelmissa on jonkin verran päivitystarvetta.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Karjalassa on kohteita yhteensä kahdeksan, joista kahdessa pidettiin vuonna 2024 suuronnettomuusharjoitus. Toinen harjoituksista ei täyttänyt toteutukseltaan suuronnettomuusharjoituksen vaatimuksia, vaan sitä tullaan täydentämään vuoden 2025 aikana.

Kaikki suunnitelmat on päivitetty vuosina 2022–2024, pois lukien Niiralan ratapihan päivitys, jota pelastuslaitos siirsi vuoden 2025 puolelle. Niiralan VAK-ratapiha ei ole käytössä.

Pohjois-Karjalassa turvallisuustiedotteen jakelu on ollut vuonna 2024 ajallaan.

Pelastuslaitoksen UPS-prosessit ovat pääosin kunnossa.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Suunnitelmissa on kehittämistarpeita toimintavalmiussuunnittelussa sekä ympäristövahinkojen torjunnan suunnitelmissa. Pelastustoiminnan suunnitelmissa on lisäksi yhteistyöalueen yhteistyön kehittämisestä johtuvaa kehittämistarvetta. Muuten suunnitelmat olivat vuonna 2024 hyvällä tasolla, mutta niiden pitäminen edelleen riittävinä edellyttää jatkuvaa päivitystyötä. Suunnitteluresurssi on ollut riittämätön.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Sopimushenkilöstön, sivutoimisen henkilöstön sekä vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Pohjois-Karjalassa sekä päätoimisella että sivutoimisella ja sopimushenkilöstöllä hoidettujen pelastustoiminnan tehtävien määrä vuonna 2024 oli 3 400 tehtävää. Pelkästään sivutoimisella ja sopimushenkilöstöllä hoidettujen pelastustoiminnan tehtävien määrä oli 400.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hälytystehtäviin osallistuva sivutoiminen henkilöstö on osa-aikaisessa työsuhteessa ja heidän oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät henkilökohtaisen työ sopimuksen mukaan. Yhdistyksiä käytetään pelastuslaitoksen toimintaedellytysten tueksi ja pelastusasemien henkilöstön yhteisöllisyyden kehittämiseen.

Nuorisotoiminnan koordinaatiotehtäviä hoitaa pelastusalan liitto, ja yhdistyksiä ylläpitää yhdistykset tai niitä pidetään pelastusaseman voimavaroin.

Pelastuslaitoksella on pitkät perinteet sopimuksellisesta yhteistyöstä pelastustoiminnassa erilaisten yhdistysten kanssa. Näitä ovat järvipelastus, radioamatöörit, VAPEPA sekä pelastuskoirayhdistys. Lentopelastusseuran palveluja on käytetty myrskytuhojen selvittämiseen elokuussa 2024. Myrskyjen seurauksena on kuitenkin havaittu tarve parantaa raivaukseen käytettävän koneavun ja sen koordinaatiot. Uusin sopimuksellinen avaus on tehty Karjalan koneyrittäjät ry:n kanssa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Karjala on laaja harvaan asuttu maakunta, missä palvelutuotannossa sivutoiminen henkilöstö on merkittävässä asemassa. Pohjois-Karjassa sivutoimisen henkilöstön sekä niin sanottujen muiden sopimuksen tehneiden yhdistysten käyttö on laajaa.

4.2 Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön, sopimuspalokunnan henkilöstön sekä vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitokseen on koottu sivutoimisen henkilöstön edustajista foorumi, joka käsittelee jaideoi kyseisen henkilöstöryhmän asioita.

Yhdistysten kykyä tukea pelastuslaitoksen toimintaa on ylläpidetty kuluneen vuoden aikana, muun muassa toteuttamalla yhteistyöharjoituksia, yhteisiä koulutuksia, tarjoamalla käyttöön toimitiloja ja maksamalla erilaisia korvauksia. Järvipelastajien toiminnassa on ollut Joensuun seudulla haasteita, joita on pystytty kehittämään yhdessä kattojärjestön kanssa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sivutoimisen henkilöstön toiminnan edistämiseksi on suuri tarve. Pohjois-Karjalassa tätä työtä on ansiokkaasti tehty, mutta työtä tulee jatkaa ja työssä on vielä kehittämistarvetta, jotta sivutoimisen henkilöstön määrä ja laatu olisi riittävä kaikissa alueen osissa, kaikissa turvallisuustilanteissa.

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimukseen tehneeseen yhteisöön kuuluvat eivät tee savusukellusta tai muuta raskasta työtä.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvilta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palokuntakoulutusjärjestelmän ylläpito on vaikeutunut, koska kurssien määrä on lisääntynyt ja kouluttajilta vaaditut kelpoisuudet ovat nousseet. Nämä yhdessä vaikeuttavat palokuntakoulutuksen toteuttamista.

Koulutusta on pystytty järjestämään henkilöstötavoitteen edellyttämällä tavalla.

Koulutusjärjestelmää olisi kansallisesti syytä kehittää siten, että verkko-oppiminen, tentit ynnä muut sellaiset saataisiin yhä enemmän yhteiseen tuotantoon ja vain harjoittava koulutus tulisi niiden lisäksi toteuttaa pelastuslaitoksissa. Pelastuslaitoksessa on kehitetty koulutusjärjestelmän virtaviivaisuutta siten, että uusi henkilö saavuttaa hälytystoimintakelpoisuuden noin vuoden kuluessa toimintaan mukaan tulosta ja siten, että kurssit ovat nousujohteisesti suoritettavissa.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pohjois-Karjassa sivutoimisen henkilöstön sekä sopimuksen tehneiden muiden yhdistysten kuin sopimuspalokuntien käyttö on laajaa. Sivutoimisen henkilöstön toiminnan edistämiseksi on suuri tarve. Pohjois-Karjalassa tätä työtä on ansiokkaasti tehty, mutta työtä tulee jatkaa ja työssä on vielä runsaasti kehittämistarvetta, jotta sivutoimisen henkilöstön määrä ja hälytysaktiivisuus olisivat riittävällä tasolla kaikissa turvallisuustilanteissa.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyky

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on hyvä ja ajantasainen suunnitelmavalmius. Vuoden 2024 suunnittelun henkilöresurssi oli vajaa. Asetettuja tavoitteita oli yhteistyöhön, jotka pystyttiin toteuttamaan.

Kehittämistarpeena on yhteistyön lisääminen Itä-Suomen pelastuslaitosten kanssa, yhteissuunnittelun eteenpäin vieminen väestönsuojelun ja -siirtojen osalta sekä hyvinvointialueen sisäisen yhteensovittamisen osalta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatiminen ja päivittäminen ovat toteutuneet pääasiassa hyvin. Suunnittelutyöhön käytettävä henkilöstöresurssi on kuitenkin puutteellinen.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kansallisia ja alueellisia riskejä ja niiden muutoksia seurataan aktiivisesti osana alueellisen yhteisen varautumisen rakenteita. Yhteisen maakunnallisen väestönsuojelusuunnitelman toteuttamisen tarve ilmentyi

paikallispuolustusharjoituksen yhteydessä. Suunnitelmalla olisi mahdollista varmistaa kaikkien toimijoiden yhteinen ymmärrys väestönsuojelun vastuista.

Alueellisen yhteisen varautumisen rakenteissa yhteensovitetään suunnitelmia ja toimintaa. Yhteensovittavat suunnitelmat tarkastellaan tarvittaessa varautumisen rakenteissa. Pohjois-Karjalassa on vakiintuneet varautumisen rakenteet, joiden yhteydessä tavoitteiden asettelu toteutuu.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslastuslaitoksen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin liittyvä toiminta ja suunnitelmat on yhteensovitettu tarvittavien tahojen kanssa. Alueen vakiintuneet varautumisen rakenteet tukevat yhteensovittamisen tehtävää. Suunnittelutyöhön käytettävä henkilöstöresurssi on kuitenkin puutteellinen.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Vuonna 2023 väestönsuojeluorganisaatio on määritetty osana pelastuslaitoksen poikkeusolojen organisaation määrittelyä. Seuraava tarkastelu tullaan toteuttamaan suunnitelmakokonaisuuden päivityksen yhteydessä vuonna 2027.

Yhteistyön tiivistämistä pelastustoimen vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien osalta tarvitaan etenkin sosiaali- ja terveystalouden kanssa. Yhteinen operatiivinen valmiussuunnitelma on toteutettu ja hyväksyntä tapahtuu vuoden 2025 alkupuolella.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojeluorganisaatio on suunniteltu. Tarvittavat henkilöstöresurssit ja kyvykkyydet on määritelty väestönsuojelutilanteisiin vastaamiseksi. Suunnittelutyöhön käytettävissä henkilöstöresursseissa on kuitenkin puutteita.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaaminen on ajan tasalla. Henkilöstövarauksien osalta tehdään vuonna 2025 koko henkilöstöä koskeva varausprosessi avainhenkilöiden vaihtuvuuden vuoksi.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tarvittavat varaukset on tehty ja varaamisen periaatteet sekä päivittämisen aikaväli on suunniteltu. Suunnittelutyöhön käytettävä henkilöstöresurssi on kuitenkin puutteellinen.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Paikallispuolustusharjoitukseen liittyen on sisäisesti koulutettu väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä tuntemaan suunnitelmiin (valmiussuunnitelma/evakuointi- ja väestönsiirtosuunnitelma) kirjatut vastuut ja tehtävät. Tavoitteena vuodelle 2024 oli varautumisen harjoituksiin osallistuminen ja paikallispuolustusharjoituksen sekä avin valmiusharjoituksen teemana oli väestönsiirrot sekä väestönsuojelu tähän liittyen. Pelastuslaitoksen johto- ja erityishenkilöstö sekä hyvinvointialueen muut toimialueet sekä johtoryhmä osallistuivat harjoitukseen. Tavoite koulutusten ja harjoituksen osalta täyttyi vuonna 2024.

Suunnitelmallista koulutusta ei ole toteutettu Pohjois-Karjalassa. Vuoden 2024 aikana on toteutettu koulutussuunnitelmaa tuleville vuosille.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksia on järjestetty, joskin tarkemmalle koulutussuunnitelmalle on havaittu tarvetta ja suunnitelma on tehty vuonna 2024. Suunnitelmallisuus on parantunut.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksella poikkeusolojen johtamistilat ovat suojatiloissa. Pelastustoiminnan johtokeskustoiminnot ovat S6-luokan kalliosuojatiloissa, muut johtamistilat ovat S1-luokan suojatiloissa. Tiloissa on varmistetut viesti- ja tietoliikenneyhteydet varaviestiyhteyksineen.

Johtamistoiminnot on varmistettu varavoimajärjestelyin. Lisäksi johtamisjärjestelmä on varmistettu siten, että pelastuskomppaniat kykenevät toimimaan itsenäisesti väestönsuojelutilanteessa.

Kehittämistarpeina on materiaallinen valmius johtamistiloissa, kuten vesi- ja ruokajärjestelyt.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Edellytykset johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen osalta täyttyvät.

Edellytykset johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen osalta täyttyvät.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä varautumisen yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Alueellisen yhteisen varautumisen rakenteiden kautta tuetaan kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua ja kahdenkeskisesti kunnan sitä pyytäessä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Yhteistyö alueen kuntien kanssa on toimivaa ja perustuu jo vakiintuneisiin käytäntöihin alueella.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojelun palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatiminen ja päivittäminen ovat toteutuneet pääasiassa hyvin. Suunnittelutyöhön käytettävä henkilöstöresurssi on kuitenkin puutteellinen.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

6.1.1 Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimen palvelutasoprosessi on rinnakkainen hyvinvointialueen muun strategisen suunnittelun kanssa, vrt. sote-palveluverkkosuunnitelmat, ja näin ollen se on saanut huomioita osana hyvinvointialueen palveluja ja niistä käytävää keskustelua. Palvelutasopäätökseen on yhdistetty sekä valtakunnalliset, että hyvinvointialueen strategiset linjaukset keskeisiltä osin. Palvelutason parantamiseen, erityisesti maakunnan reuna-alueille on saatu parannuksia kehittämissuunnitelman mukaisesti.

6.1.2 Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen resurssit ovat olleet puristuksessa hyvinvointialueen tiukassa taloudellisessa tilanteessa ja sen näkyy esimerkiksi suunnittelu-, hallinto-, ja päälystötehtävien vähentymisenä. Nämä resurssit eivät ole tällä hetkellä sillä tasolla, jota pelastustoimen tehtävien johtaminen, suunnittelu ja ohjaus edellyttävät.

6.1.3 Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuuksien ehkäisyn riskiperusteisuus on otettu huomioon valvontasuunnitelmassa sekä turvallisuusviestintäsuunnitelmassa, joissa molemmissa on painotukset niissä kohteissa tai henkilöryhmissä, joissa onnettomuusriskin tai pelastustoimen toimintavalmiusajan arvioidaan olevan kohonnut. Palvelut on saatavissa koko maakunnassa. Turvallisuusviestinnässä on otettu käyttöön mallia, jossa arvioidaan osallistujamäärän lisäksi tilaisuuden vaikuttavuutta. Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyy myös onnettomuusvaarojen tunnistaminen ja sen eteen tehtävä yhteistyö. Tässä keskeisin kumppaneita ovat muun muassa kunnat, liikenneturvallisuustyöryhmät ja muu paikallinen turvallisuussuunnittelu.

6.1.4 Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimen palveluverkko on saatu turvattua toistaiseksi nykytasoisena, jolloin edellytykset tuottaa pääosa pelastustoiminnan palveluista lähipalveluna on edelleen. Lähipalveluna ei kuitenkaan ole saatavilla kaikkia suorituskykyjä, vaan niitä on koottu asemaluokituksen mukaisesti. Toimintavalmius on päivittäisten onnettomuuksien osalta hyvällä tasolla, laajamittaisissa onnettomuuksissa maakunnalliset resurssit ovat niukat ja naapuripelastuslaitosten apu keskeinen. Tätä tukee yhteinen tilanne- ja johtokeskustoiminta. Muiden turvallisuustilanteiden osalta suunnitelmavalmius on hyvä, mutta esimerkiksi materiaaliset panostukset sekä mahdollisuus kouluttaa henkilöstöä poikkeusolotehtäviin ovat olleet rajalliset ja puutteelliset.

6.1.5 Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestön suojaamisen suunnitelmavalmius on hyvällä tasolla maakunnassa.

6.1.6 Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos on kytkeytynyt metsäpalomuodostelman toimintaan ja toteuttaa siihen liittyviä toimia sitoumuksen mukaisesti. Muilta osin kansainvälistä toimintaa on vain vähän ja tällä hetkellä esimerkiksi Venäjälle sellaista ei ole.

6.1.7 Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Suurimmat puutteet liittyvät pelastustoimen tietojärjestelmiin, niistä saataviin tietoihin ja näiden tietojen hyödynnettävyyteen toiminnan johtamisessa. Tällä hetkellä päätöksenteon tueksi on tarvetta laatia ja kerätä erillisiä, manuaalisia aineistoja. Hyvinvointialue tuottaa hyvää talous- ja henkilöstötietoa, mutta pelastustoimen toimintatiedot eivät ole integroitu näihin järjestelmiin. Myös erilaisten kyselyjen ja tietopyyntöjen määrä ja ennakoimattomuus haittaa säännöllistä ja vakiintuvaa tietotuotantoa ja tuottaa paljon työtä.

6.1.8 Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Investointitaso on riittämätön päivittäistehtävien hoitamiseen ja täysin riittämätön poikkeusolotehtäviin varautumiseksi.

6.1.9 Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos muodostuu omaksi kokonaisuudeksi hyvinvointialueella ja maakunnallisesti hallinto- ja ohjausrakenne on selkeä. Suurimmat haasteet liittyvät taloudelliseen ohjaamiseen.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen suositusten toteutuminen hyvinvointialueella

Sisäministeriö on asettanut vuosille 2023–2026 seuraavat tavoitteet:

1. Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
2. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
3. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
4. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumisen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
5. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Taulukko 8 Tulipalojen määrässä tapahtunut muutos suhteessa asetettuun tavoitteeseen. Mukana kaikki tulipalot hyvinvointialueittain.

Alue	Verrokkiarvo (=2022)	Tavoitetaso 2030	2023 (kpl)	2023 tasaisen vauhdin tavoitteesta %	2024 (kpl)	2024 tasaisen vauhdin tavoitteesta %
Etelä-Karjala	320	160	307	102 %	295	105 %
Etelä-Pohjanmaa	563	282	512	97 %	592	120 %
Etelä-Savo	334	167	336	107 %	358	122 %
Helsinki	890	445	910	109 %	793	102 %
Itä-Uusimaa	283	142	316	119 %	209	84 %
Kainuu	197	99	167	90 %	199	115 %
Kanta-Häme	374	187	422	120 %	417	127 %

Keski-Pohjanmaa*	171	86	152	95 %	189	126 %
Keski-Suomi	523	262	559	114 %	592	129 %
Keski-Uusimaa	844	422	854	108 %	805	109 %
Kymenlaakso	477	239	464	104 %	429	103 %
Lappi	617	309	636	110 %	640	119 %
Länsi-Uusimaa	824	412	883	114 %	809	112 %
Pirkanmaa	1036	518	1009	104 %	976	108 %
Pohjanmaa*	424	212	347	87 %	329	89 %
Pohjois-Karjala	369	185	392	113 %	460	142 %
Pohjois-Pohjanmaa	853	427	862	108 %	902	121 %
Pohjois-Savo	570	285	525	98 %	662	133 %
Päijät-Häme	496	248	515	111 %	529	122 %
Satakunta	691	346	584	90 %	603	100 %
Varsinais-Suomi	1083	542	1209	119 %	1088	115 %
Yhteensä	11939	5970	11961	107 %	11876	114 %
*Kruunupyy, Luoto, Pietarsaari laskettu Pohjanmaan verrokkiarvoon						

6.2.1 Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Keskeinen työkalu on palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelma, jossa on kuvattu muun muassa toimintavalmiuden rungon uudelleen rakentuminen. Pelastuslaitos on myös laajentanut palveluvalikoimaa, muun muassa erilaisilla tukipalvelutehtävillä sekä muuttanut toimintataktisia ja teknisiä toimintatapoja muun muassa sammutusmenetelmissä. Tämän lisäksi on toteutettu organisatorisia muutoksia runsaasti.

6.2.2 Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimenpide ei ole toteutettavissa pelastuslaitoksen toimenpitein.

6.2.3 Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristöanalyysi ja riskianalyysi on maakunnassa hyvällä tasolla ja ne luovat perusteet palveluille. Erityisesti korostuvat muuttunut turvallisuustilanne, ilmastonmuutoksen riskit, kuten maastopaloriskit sekä väestön ikääntymiseen liittyvät asiat. Kaikki mainitut aihealueet on huomioitu toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

6.2.4 Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Resurssit ovat erittäin niukat ja ne on kohdistettu lakisääteisten suunnittelu ja yhteistyövelvoitteiden hoitamiseksi, esimerkkinä voidaan mainita maakunnalliset yhteisen varautumisen rakenteet ja toiminta niissä.

6.2.5 Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Työhyvinvoinnin mittaaminen perustuu hyvinvointialuekohtaisiin ratkaisuihin, jolloin hyvinvoinnin valtakunnallinen tai toimialakohtainen arviointi ja vertailu on vaikeaa. Pelastuslaitos on toteuttanut toimenpiteitä, joilla on haluttu varmistaa henkilöstön hyvinvointia, kuten paikalliset työaikaratkaisut. Työturvallisuuskokonaisuudessa keskeistä on koulutuksen lisäksi varustaminen. Säänmukainen ja ballistinen suojaus ovat suurimmat puutteet tällä hetkellä.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Selvityksen mukaan palveluiden laatuun on panostettu. Toimintaympäristön muutokset sekä rahoituksen niukkuus haastavat palvelutuotantoa.

Tulipalojen puolittamisen tavoitteen toteuttamiseksi ei ole tehty sellaisia toimenpiteitä, että tavoite saavutettaisiin.

7 Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset

7.1 Investointien tarve

Hyvinvointialueen tulee valita pelastustoimen osasuunnitelmaan pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit sekä niitä vastaavat sopimukset. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida pelastustoimen investointien tarvetta. Arviossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että investoinnit ovat riskejä vastaavan palvelutason edellyttämiä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueelle ei ole myönnetty vuodelle 2025 uutta lainanottovaltuutta ja haasteellisen taloustilanteen takia vuosien 2026–2030 investointisuunnitelmia jouduttaneen tarkentamaan ja sopeuttamaan vallitsevaan taloustilanteeseen.

Tällä hetkellä pelastustoimen investointitaso on investointitarpeeseen nähden liian alhainen. Laskennallinen investointitarve on vuosittain noin 2 milj. euroa, mutta toteutuva taso on jäänyt useiden vuosien ajan välille 0,5–1,5 milj. euroa.

7.2 Investointien vaikutukset

Hyvinvointialueen tulee osasuunnitelmassa arvioida investointien vaikutuksia pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida investointien vaikutuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sammutus- ja säiliöautojen keski-ikä on 20 vuotta. Ajoneuvokaluston keski-ikänsä pitäminen tällä tasolla edellyttäisi 2 raskaan ajoneuvon hankintaa vuosittain. Lisäksi muu pelastuskalusto, kuten alukset ja veneet, maastokelpoinen kalusto ja uudet teknologiat vaativat investointeja.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2030 esitetyt investoinnit ovat erittäin hyvin perusteltuja ja välttämättömiä palvelun laadun, saatavuuden ja kustannusvaikuttavuuden ylläpitämiseksi. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan investointien lykkääminen tai toteuttamatta jättäminen saattaa vaarantaa palvelutuotannon riittävää toteuttamista.

Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut mahdollisuuksia vähentää tai korvata suunniteltuja investointeja yhteistyöalueen yhteisillä tai valtakunnallisilla investoinneilla.

Rakennukset: Alustavassa investointisuunnitelmassa esitetyt investoinnit on perusteltu toimintavalmiuspuutteilla sekä olemassa olevien kiinteistöjen heikolla kunnolla. Investoinnit ovat välttämättömiä palvelutason pitämiseksi riittävänä.

Kalusto: Hankinnoilla korvataan yli 20-vuotta vanhaa ajoneuvokalustoa, jotka ovat elinkaarensa päässä. Lisäksi suunnitelmassa esitetään uusittavaksi yksi maastoauto ja johtoyksikkö. Vesialueilla tapahtuvan pelastuskaluston hankintaan on investointiohjelmassa suunniteltu kahden hydrokopterin hankinta, joilla korvataan vanhentuneet ilmatyynyvalukset. Lisäksi suunnitellaan uusittavaksi 20 vuotta vanha vesisukellusyksikkö, jonka toimintaa tehostetaan hankkimalla vedenalaiseen henkilöetsintään etsintään soveltuvaa kamerakalustoa. Samalla uusitaan kaksi pienvenettä. Lisäksi investointiohjelma sisältää hankintoja CBRNE-mittaus- ja torjuntakalustoon sekä sään ääri-ilmiöiden torjuntakalustoon. Kalustoinvestoinnit ovat välttämättömiä palvelutason ylläpitämiseksi.

Öljyntorjuntakaluston osalta aluehallintoviraston tietoon on tullut investointitarvetta yhteistyöalueella sekä yhteishankinnan mahdollisuuksia. Alustavassa investointisuunnitelmassa ei kuitenkaan ole esitetty investointeja öljyntorjuntaan.

ICT: Alustavassa investointisuunnitelmassa on esitetty investointeja Virve 2 ja Kejo-järjestelmiin. Nämä investoinnit ovat välttämättömiä.

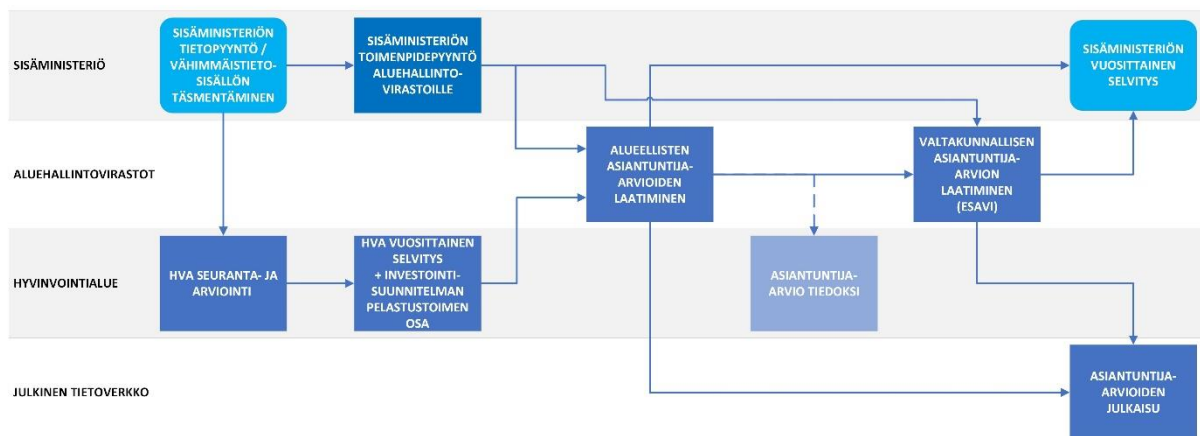
8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä PRONTO:sta haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavaintoja ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa X.

Kuva 3: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (PRONTO), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

[Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja \(2014\), Suomen Kuntaliitto.](#)

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO.

[Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje, sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012.](#)

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Mikkeli

2025